

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กรณีศึกษาของกลุ่มจังหวัดรองเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว และศึกษาแนวทางการเพิ่มโอกาสในการลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำจากการพัฒนาทางการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดรองอื่น ๆ ของประเทศต่อไป โดยการศึกษาครั้งนี้ศึกษาจังหวัดยโสธร ศรีสะเกษ และอำนาจเจริญในกลุ่มจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ 2 โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นปัจจัยตั้งต้นของความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ในขณะเดียวกัน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาทางเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับดีมาก (3 ดาว) เพียง 1 แห่ง คือ วัดไพรพัฒนา จ.ศรีสะเกษ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับการประเมินศักยภาพที่ระดับพอใช้ (1 ดาว) นอกจากนี้ การเชื่อมโยงที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีน้อยและไม่ครอบคลุมการเชื่อมโยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นเส้นทางที่ผ่านเฉพาะจังหวัดศรีสะเกษและอุบลราชธานี สำหรับการศึกษเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกได้มีการกระจุกตัวตามแหล่งท่องเที่ยวและยังไม่มีคุณภาพดีเท่าที่ควรจะเป็นสำหรับเมืองท่องเที่ยว

สำหรับการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ในการหาช่องว่าง โอกาส และความเป็นไปได้ในการส่งเสริมและจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในกลุ่มจังหวัดรองโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อน พบว่า จังหวัดรองทั้ง 3 จังหวัด มีจุดเด่นในการเป็นเมืองเกษตร มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ และมีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอัตลักษณ์ แต่มีจุดอ่อนในด้านการขาดแรงงานวัยหนุ่มสาว การมีส่วนร่วมของประชาชน การคมนาคมที่ไม่สะดวกสบายสำหรับโอกาส คือ แผนการยกระดับสนามบินลิงนกทาให้เป็นสนามบินพาณิชย์และนโยบายครัวของโลก รวมไปถึงการมีโอกาเป็นเจ้าภาพกีฬาซีเกมส์ของจังหวัดอุบลราชธานีในปี 2568 อย่างไรก็ตาม อุปสรรค คือ เมืองหลักและเมืองรองที่อยู่ใกล้เคียงมีการเจริญเติบโตมากกว่า ผู้บริหารระดับประเทศเห็นความสำคัญของจังหวัดรองในเชิงท่องเที่ยวเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) รวมถึงภาพลักษณ์ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นมีความโดดเด่นมากกว่า

จังหวัดยโสธรมีข้อได้เปรียบในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ในขณะที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดนำร่องต้นแบบเมืองกีฬาของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียงระดับชาติและระดับนานาชาติที่มีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ และยังเป็นจุดเริ่มต้นการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมโบราณ จังหวัดอำนาจเจริญมีความน่าสนใจที่ “วัฒนธรรมพอเพียง” และ “ความสุข” รวมทั้งการมีภาคประชาชนเข้มแข็งที่มีส่วนร่วมตลอดจนการเป็น “เมืองสมุนไพร” อย่างไรก็ตาม

ตาม นโยบาย/โครงการบางอย่างที่จังหวัดได้ชูเป็นจุดเด่นเป็นนโยบายที่รับมอบจากส่วนกลางที่ดำเนินการทั่วประเทศ นอกจากนี้ แม้ว่าทั้ง 3 จังหวัดจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าสวยงามแต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

ผลการวิเคราะห์ Gap Analysis พบว่า จังหวัดยโสธรยังประสบปัญหาด้านรายได้ทั้งจากรายได้จากการท่องเที่ยวและมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ในขณะที่จังหวัดศรีสะเกษมีโอกาสบรรลุเป้าหมายด้านรายได้จากการขายสินค้า OTOP สูงมาก ทั้งนี้ การค้าขายแดนของจังหวัดอำนาจเจริญมีมูลค่าค่อนข้างน้อยและมีความแปรปรวนมากจึงไม่สามารถประเมินได้

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวใน 3 จังหวัดควรพิจารณายกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้อยู่ในยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดเพื่อการเพิ่มรายได้และลดความเหลื่อมล้ำของจังหวัดเมือง โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ที่เป็นอาชีพหลักของคนในจังหวัด เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้ตามมาตรฐานสากล ยกระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้อยู่ในยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัด พิจารณารูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่นอกเหนือจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) หรือ OTOP นวัตกรรมพิจารณาลงทุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งพิจารณาการใช้จ่ายงบประมาณโครงการของรัฐในการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการจัดทำศูนย์ประวัติศาสตร์สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้และมีการจัดทำเรื่องราว (story) ที่เป็นมาตรฐานของจังหวัดพร้อมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ตลอดจนจัดตั้งคณะกรรมการด้านการท่องเที่ยวประจำจังหวัดสำหรับการพัฒนาให้จังหวัดเป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างครบวงจรต่อไป

Abstract

This research aims to study and analyze case studies of the secondary provinces for tourism promotion, and to study ways to increase opportunities for poverty reduction and disparity from tourism development as well as to study ways to promote tourism in other secondary provinces of the country. Provinces in the Northeastern part of Thailand, namely Yasothon, Amnat-charoen, and Sisaket, are selected case studies from the lower Northeastern region of Thailand. The mixed method is used by applying documentary research, study of secondary data, qualitative research, and spatial research to give recommendations for tourism promotion in these provinces.

The study indicates that the physical characteristics of the area are the key factors of spatial disparity. Meanwhile, we find that there are some potentials of economic prosperity in terms of agro-tourism development. The result of the assessment of the outstanding tourist attractions shows that there is only one touristic place with an "excellent level" (3 stars), namely Wat Phrai Phatthana in Sisaket, and most of the tourist attractions have been evaluated at "fair level" (1 star). In addition, the current links in terms of logistics and transportation are limited and far from being comprehensive. The links that will occur in the future national plans are routes that pass through only Sisaket and Ubon Ratchathani, leaving the other two provinces at disadvantage. We find that tourism supporting facilities are concentrated around tourist attractions. There is still a problem with quality of services.

We applied also a spatial analysis in finding gaps, opportunities, and possibilities for promoting and managing tourism using tourism as a driver in these three secondary provinces. It is found that all three provinces have a strength in having agriculture with fertile land, having great natural resources, and having own local cultures. But there are weaknesses in the lack of young workers, the insufficiency of public participation, and the inconvenience and the insufficiency of transportation and logistics. We find that the plan to revive and upgrade Loeng Nok Tha airport to serve as a commercial airport, the Global Kitchen Plan, and the hosting of the SEA Games in Ubon Ratchathani in 2025 can be great opportunities for all three provinces to prosper in terms of tourism. However, we find that there is an important threat that main cities nearby will grow faster than targeted provinces, which might leave the provinces at disadvantage. We also recommend that authorities at the national level should not focus secondary-province tourism promotion on only Community-based Tourism (CBT) since there are other approaches to promote tourism. Also a focus should be made to tourism promotion in targeted provinces.

Yasothon has advantages in agro-tourism development and organic agriculture development while Sisaket is a pilot province for sport cities. In addition, Sisaket has important tourist attractions

that have national and international reputation. It is also a starting point for ancient Khmer civilization tourism. Amnat Charoen has established "sufficiency culture" and "happiness," with a strong public participation and being a "herbal city". However, we find that most tourism policies / projects that all three provinces pursued came from centralized national policies that are implemented throughout the country. In addition, even though the targeted provinces have beautiful tourist attractions, they still lack widespread and effective publicity.

The results of the Gap Analysis show that Yasothon still faces problems with income from both income from tourism and the value of OTOP products while Sisaket province has a high chance of achieving the target of income and sales of OTOP products. The border trade of Amnat Charoen has a relatively low value and has a lot of variance and therefore cannot be evaluated.

In managing and promoting tourism in targeted provinces, one should consider raising the level of tourism promotion to be one of the province's targets in increasing income and reducing inequality, especially in provinces with outstanding development in agriculture, which is the main occupation of the people in the province. We should also focus on tourism development to meet international standards. In addition, involved authorities should consider options to promote tourism other than Community-based Tourism (CBT) scheme or "Nawatwithi". Provincial administrators should consider investing in and developing tourist attractions with clear and defined responsibilities and ownership among involved parties, which will have impacts on budgeting of involved organizations. Also the local authorities should consider establishing of a center for tourist attractions that collects and maintains reliable tourism information as well as conduct research and find "stories" of tourist attractions that are consistent at all levels.

In addition, the government should encourage the public sector to participate in the management and development of tourist attractions. As well as establishing a provincial tourism committee to manage the provincial tourism in a comprehensive way.